

Navazující magisterské studium Sociální pedagogika a poradenství

Okruhy otázek ke státním závěrečným zkouškám

I. okruh *Teorie sociální pedagogiky*

1. Systém pedagogických věd. Charakteristika a vymezení sociální pedagogiky. Vztah sociální pedagogiky k vědním (pedagogickým) disciplínám v rovině teoretické a metodologické.
2. Filozofický pohled na člověka a jeho výchovu. Specifika náhledu v kontextu vybraných filozofických proudů včetně konkrétních představitelů (pragmatismus, fenomenologie, existencialismus). Výchova a vzdělávání jako filozofický problém. Možnosti a limity výchovy a vzdělávání z pohledu soudobých filozofů výchovy (R. Palouš, W. Brezinka, J. Michálek, Z. Kratochvíl).
3. Struktura českého vzdělávacího systému. Vývoj a periodizace vzdělávacích reforem od počátku 90. let do současnosti. Role a úkoly stupňů a typů škol. Struktura kurikulárních dokumentů.
4. Vzdělávací politika jako součást širšího konceptu sociální politiky v rámci různých typů sociálního státu. Principy vzdělávací politiky. Základní dokumenty vzdělávací politiky. Legislativní ukotvení vzdělávací politiky. Evropská dimenze ve vzdělávání, programy internacionalizace.
5. Předmět, funkce, metody a význam srovnávací pedagogiky. Mezinárodní instituce a odborné publikace v oblasti srovnávací pedagogiky. Význam indikátorů, klasifikace ISCED, příklad konkrétních výzkumných projektů (TIMMS, IALS atp.).
6. Rodinná politika: vymezení a cíle. Obsah a opatření rodinné politiky ČR (rodinné právo, mateřská a rodičovská dovolená, rodinné dávky, daňová politika, služby péče o děti).
7. Sociologické a psychologické teorie rodiny (např. strukturální funkcionalismus, teorie sociální směny, interpretativní sociologie, teorie konfliktu, sociobiologie).
8. Rodinné procesy: sňatečnost, porodnost, rozvodovost, opakovaná manželství. Statistické a demografické ukazatele těchto procesů v ČR v současnosti.
9. Vývoj konceptu sociální integrace a sociální koheze. Koncept sociální exkluze a inkluze. Národní akční plán sociálního začleňování.
10. Blahobyt a chudoba. Koncepty chudoby, příčiny chudoby, nástroje a měření chudoby, možnosti řešení chudoby, výskyt chudoby v ČR. Sociální události, typy sociálních institucí.
11. Andragogika jako obor, charakteristika. Základní proudy v teorii vzdělávání dospělých. Hlavní myslitelé andragogiky.

12. Vliv účastníka a klienta na obsahy a procesy vzdělávání dospělých (analýza vzdělávacích potřeb, zjištění očekávání, evaluace a vyhodnocení úspěšnosti vzdělávací akce). Podnikové vzdělávání.
13. Geragogika a její konstituování. Stárnutí z hlediska gerontologického, psychologického, sociologického. Aktivizace seniorů. Vzdělávání seniorů v širších společenských souvislostech. Formy vzdělávání seniorů.
14. Ústavní systém ČR. Filozofie a základní východiska Listina základních práv a svobod. Základní lidská práva a jejich ochrana. Veřejný ochránce lidských práv.
15. Stát: formy státu, formy vlády, princip dělby moci, princip parlamentarismu, členění státu, státní režim. Moc zákonodárná, výkonná a soudní: charakteristika a fungování českého parlamentu, výkonná moc a postavení prezidenta, státní zastupitelství, soudy.
16. Státní správa a územní samospráva: orgány obce, postavení obcí, samostatná působnost, přenesená působnost.
17. Profesionální etika v pomáhajících profesích (moc, pomoc, kontrola, důvěra, hranice pomáhání). Profesionální identita. Etická dilemata a jejich řešení v etických kodexech.
18. Pedagogická evaluace jako proces, přístupy k pedagogické evaluaci, typy pedagogické evaluace. Evaluace vzdělávacích potřeb, evaluace vzdělávacích programů a edukačního prostředí.
19. Evaluace vzdělávacích výsledků, evaluace prostřednictvím standardů, evaluace na základě indikátorů, evaluace efektivnosti vzdělávacích institucí a organizací. Evaluace projektů v neziskovém sektoru, nástroje evaluace a prezentace výsledků. Zajištění zdrojů, fundraising.

II. okruh *Sociální pedagogika a poradenství v praxi*

1. Teorie profesního a kariérového poradenství (F. Parsons, E. Ginsberg, E. Super, J. L. Holland aj.) Systémy kariérového poradenství v Evropě (popis a srovnání vybraných poradenských systémů).
2. Kariérové rozhodování a plánování a možnosti poradenské intervence (práce s informacemi a informačními zdroji, práce s preferencemi, model „praktického kariérového poradenství“). Diagnostika v oblasti kariérového poradenství (oblasti diagnostiky a diagnostické nástroje).
3. Poradenství jako profesionální činnost, jako součást psychoterapie a jako součást vzdělávání. Obecný model poradenské práce. Práce s objednávkami klienta.
4. Poradenství pro volbu povolání a zaměstnání na Úřadu práce (aktuální stav a trendy dalšího vývoje). Práce s nezaměstnanými.

5. Koncipování poradenských služeb, poradenské služby ve školách a školských poradenských zařízeních, aktuální situace, záměry a principy rozvoje poradenských služeb.
6. Školní (a výchovné) poradenství, práce výchovného poradce a školního metodika prevence, úkoly spojené s výkonem funkcí na ZŠ a SŠ. Prevence sociálně patologických jevů a rámcový vzdělávací program, strategie prevence sociálně patologických jevů ve školním prostředí.
7. Kariérové vzdělávání na ZŠ a SŠ (cíle, úkoly, organizace, obsah a metody práce).
8. Transfer obsahu vzdělávání do životních a pracovních situací. Učení se v praxi, reflektivní praxe. Metody podpory učení (mentoring, tutoring a další).
9. Rozvoj osobnosti, osobnostní růst a sebevýchova (self-management). Autoregulace. Koncepty sebevzdělávání (reflektivní praxe, Kolbův učební cyklus ad.). Podpora sebevzdělávání.
10. Východiska osobnostně sociální výchovy. Koncepty osobnostně sociální výchovy (např. zkušenostně reflektivní učení), cíle a metody. Témata osobnostně sociální výchovy (sebepoznání, komunikace, kooperace. Rozvoj klíčových kompetencí. Reflexe jako nástroj osobnostně sociální výchovy.
11. Osobnost, vztahy a skupina. Sociální klima skupiny, skupinová dynamika. Sociální klima školy a školní třídy.
12. Supervize jako formativní proces, možnosti jejího využití v práci pedagoga a v práci poradce. Druhy a modely supervize (případová supervize, supervize skupin a týmů, supervize organizace). Syndrom vyhoření.
13. Právní normy vztahující se k poradenství ve školství. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (tzv. školský zákon). Vyhláška č. 197/ 2016 Sb. (novela Vyhlášky č. 72/ 2005 Sb.), o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, vyhláška č. 27/2016, o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.
14. Sociální poradenství. Právní normy vztahující se k poradenství v sociálních službách. Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. Standardy kvality sociálních služeb.
15. Koncept komunitního plánování. Hodnotové principy komunitního plánování. Cílové skupiny komunitního plánování. Proces, fáze a výstupy komunitního plánování (příklady dobré praxe komunitního plánování).
16. Neziskové organizace a jejich úloha v sociální politice státu. Neziskové organizace v ČR. Způsoby financování neziskových organizací a jejich rizika.
17. Řízení projektů a projektová práce. Příprava projektu, analýza příležitostí, benchmarking.
18. Kvalita života a životní styl. Alternativní životní styly. A a B typ chování. Well-being.

19. Poradenská podpora specifické klientely: osob se specifickými vzdělávacími potřebami, handicapovaných, závislých, delikventů. Poradenská podpora rodin se specifickými potřebami- rodin s výskytem domácího násilí.

III. okruh *Sociálně vědní výzkum*

1. Specifika vědeckého výzkumu sociálních jevů, způsoby poznání reality, možnosti a meze vědeckého poznání (obecně a v pedagogice).
2. Význam paradigmatu ve vědě a jeho vliv na sociálně vědný výzkum. Vztah teorie a empirie, model empirické vědy.
3. Empirický výzkum jako testování (ověřování) teorie a jako konstrukce (výstavba) teorie.
4. Projekt empirického pedagogického výzkumu a jeho jednotlivé etapy (od problému k publikaci). Formulace výzkumného problému. Předvýzkum, pilotáž.
5. Úloha pedagogických konstruktů a hypotéz, zásady jejich formulace, verifikace a falzifikace hypotéz. Proces operacionalizace ve výzkumu; indikátory.
6. Typy proměnných, škálování (nominální, ordinální, kardinální), charakteristiky souboru podle typu proměnných.
7. Metody statistického zpracování dat (třídění, statistiky, parametry), deskriptivní a induktivní statistika, jejich uplatnění v poznání pedagogických jevů.
8. Analýza dat. Univariační analýza dat; deskriptivní statistiky, střední hodnoty. Bivariační analýza dat; vztahy mezi proměnnými, korelace. Multivariační analýza dat; vícenásobná regrese, path-analýza, clusterová analýza, faktorová analýza a jejich interpretace.
9. Problematika vývoje (longitudinální výzkum) a intervence (experimentální výzkum, akční výzkum) v rámci pedagogického výzkumu. Experiment v pedagogice, jeho druhy, zpracování a interpretace. Znáhodnění, vyrovnávání.
10. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: filozofické základy, metodologická východiska (antropologie, chicagská škola, pragmatismus, symbolický interakcionismus).
11. Kritéria kvality v kvalitativním výzkumu. Pojmy validita a reliabilita, alternativní kritéria zaváděná specificky v kvalitativním výzkumu. Techniky dosahování kvality.
12. Designy kvalitativního výzkumu: etnografie, biografie, případová studie. Příklady realizovaných studií.

13. Zakotvená teorie. Charakteristika výzkumného plánu, jeho přednosti a limity. Příklady realizovaných studií.
14. Plánování a vedení kvalitativního výzkumného projektu: volba výzkumného problému a výzkumných otázek, rozhodnutí o vzorku a metodách sběru dat, zajištění vstupu do terénu.
15. Sběr dat (rozhovor, pozorování, studium dokumentů a artefaktů) a analýza dat (různé typy kódování, kategorizace kódů, analytická indukce, konstantní komparace) v kvalitativním výzkumu.
16. Evaluace pedagogického výzkumu.